

Tekst 6

Thomas Gringer Jakobsen: ”Rå data skal knække verdens problemer, men farerne for kontrol og overvågning er betydelige” (uddrag)

Artikel, POV, 13. maj 2019

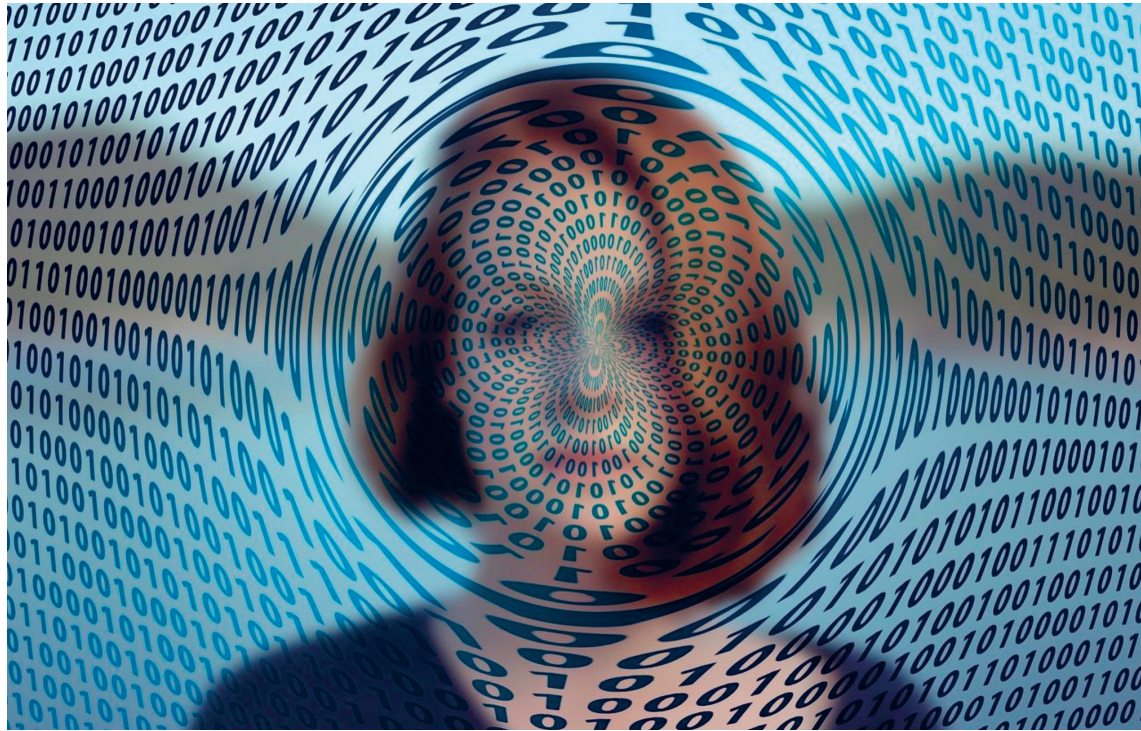

Illustration: MaxPixel.net

Rå data skal knække verdens problemer men farerne for kontrol og overvågning er betydelige

Publiceret 13/05/2019 i Internationalt/Digitalt/POV Business/SDG - FN's Verdensmål af Thomas Gringer Jakobsen

- POV BUSINESS // ANALYSE // BIG DATA – De seneste års eksplosive vækst i data skal bruges til at gøre verden bedre, mener FN. For ‘big data’ kan gøre en verden til forskel for udviklingsarbejde og kan være afgørende for at nå Verdensmålene for bæredygtig udvikling. Men det bliver en svær balancegang, for sporing af millioner af menneskers daglige færden kan også bruges til politisk kontrol. Her påkalder overvågningen i Kina sig særlig opmærksomhed og bekymring. Derfor bliver det afgørende, hvordan verdens lande vælger at bruge deres datakraft.**

Både i Danmark og i resten af verden er borgerne begyndt at trække meget lange data-
10 spor efter sig, uden at vi egentlig mærker det store til det.

Disse data indeholder imidlertid mængder af viden, og viden er som bekendt magt.

Tallet er fascinerende og enormt, men hvert enkelt registreret datapunkt ser umiddelbart ret kedeligt ud: For eksempel, at en mobiltelefon bevægede sig fra en mobilmasts område til et andet, eller at et supermarked solgte seks dåseøl tirsdag formiddag

Og det er ikke småting, vi taler om. Den samlede mængde af registrerede data i verden er eksploderet på få år og forsætter med at stige enormt hurtigt. Ifølge nye tal fra analysevirksomheden International Data Centre forventes den totale mængde af data i verden ¹⁵ at blive mere end femdoblet de næste seks år, til 75.000 milliarder gigabytes i 2025.

Tallet er fascinerende og enormt, men hvert enkelt registreret datapunkt ser umiddelbart ret kedeligt ud:

For eksempel, at en mobiltelefon bevægede sig fra en mobilmasts område til et andet, eller at et supermarked solgte seks dåseøl tirsdag formiddag.

²⁰ Det kræver supercomputere at finde mønstre i dyngerne af tilsyneladende ligegyldige informationer, men så er gevinsten til gengæld til at tage og føle på.

Vindmøller fra Vestas har tusindvis af sensorer

Private virksomheder var de første til at se mulighederne i at beherske data, og det handler ikke kun om internetgiganter som Google og Facebook.

²⁵ For eksempel begyndte danske Vestas i 1990 at høste data fra vindmøller. Det er ikke til at se det udefra, men i dag har hver vindmølle op mod tusind sensorer, der konstant måler temperatur, omdrejninger og andre data. Hvert sekund høster virksomheden på den måde 50 millioner datapunkter fra deres 35.000 vindmøller verden over.

³⁰ Alle disse data bliver gemt, og Vestas bruger så tre supercomputere til at dykke ned i havet af rå data for at finde mønstre. For eksempel ved at analysere, hvornår det bedst kan betale sig at skifte hver enkelt reservedel, så møllerne kan få maksimal driftstid.

I de seneste år er det blevet tydeligt, at big data også kan gøre en verden til forskel for udviklingsarbejde og kan være afgørende for at nå Verdensmålene for bæredygtig udvikling

For virksomhederne handler de mange data selvfølgelig om at tjene penge, men i de seneste år er det blevet tydeligt, at big data også kan gøre en verden til forskel for udviklingsarbejde og kan være afgørende for at nå Verdensmålene for bæredygtig udvikling.

³⁵ Analyser af, hvem der ringer til hvem på mobilnettet har vist sig at kunne forudsige med 95 procents nøjagtighed, hvordan personer i en befolkning bevæger sig omkring. Selv i kaotiske situationer, som efter et jordskælv, ligger nøjagtigheden stadig på omkring 85 procent.

I Kenya er den slags data blevet brugt til at forudsige rejse- og migrationsmønstre, for ⁴⁰ at forstå hvordan malaria og andre smitsomme sygdomme spredes sig. Computeranalyser af store mængder sundhedsdata spillede også en vigtig rolle i at bekæmpe ebola, da virusset brød ud i flere lande i Vestafrika

Vi står midt i en datarevolution

⁴⁵ Vi står nu midt i en data-revolution, mener FN, som derfor også er begyndt at indsamle og bruge langt mere data i sit arbejde.

Den internationale organisation har oprettet en særlig afdeling ved navn Global Pulse, der laver konkrete dataløsninger for at bidrage til Verdensmålene for bæredygtig udvikling. Afdelingen har tre innovationslaboratorier, i Indonesien, Uganda og USA, og der er stigende efterspørgsel efter deres teknologi.

⁵⁰ Blandt de seneste projekter fra Global Pulse er et system til automatisk analyse af satellitbilleder, hvor man for eksempel lynhurtigt kan tælle antallet af telte og bygninger i en flygtningelejr.

Et computersystem, der automatisk scanner kommunikation på sociale medier og endda opfanger, hvad der siges i radioudsendelser ... vil for eksempel kunne bruges til at forudsige et kommende folkemord

Der er planer om at opgradere systemet til også at kunne holde styr på skaderne efter oversvømmelser og at kunne registrere, hvis kulturelle bygninger bliver beskadiget, som ⁵⁵ da Islamisk Stat sprængte gamle templer i Irak og Syrien i luften.

Mere kontroversielt er det såkaldte Qatalog, som er et computersystem, der automatisk scanner kommunikation på sociale medier og endda opfanger, hvad der siges i radioudsendelser.

Programmet udtrækker, analyserer og visualiserer, hvad der optager folk for tiden, og ⁶⁰ der er planer om at opgradere Qatalog-systemet i år, så det kan inddrage data fra endnu flere kilder.

Den slags oplysninger vil for eksempel kunne bruges til at forudsige et kommende folkemord. I flere år før den enorme massakre i Rwanda i 1994 blev der udsendt propaganda, hvor mennesker fra Tutsistammen blev kaldt kakerlakker og slanger, der skulle ⁶⁵ udryddes. Ved at scanne medierne for den slags kodeord kan man få et tidligt varsel, før katastrofen sker.

Hvordan bekæmper man hadefuld tale uden at krænke ytringsfriheden?

Selvom de mange eksempler på dataløsninger kan gøre stor nytte, kan de også føre problemer med sig. FN lægger stor vægt på, at brugen af data skal ske på en ansvarlig måde.⁷⁰

Men det er et åbent spørgsmål, om man både kan skride ind mod hadefuld tale og på den anden side sikre ytringsfriheden. Det er på få år blevet en realitet, at verdens lande nu er i stand til at indrette overvågningssamfund, som tidligere kun fandtes i science fiction.

⁷⁵ Især vækker forholdene i Kina bekymring. Der er nu langt over en milliard kinesere, men der er kun ét parti, der sidder på al magten i landet.

Kineserne har nu opsat over 170 millioner højteknologiske overvågningskameraer, der scanner og analyserer alle, der bevæger sig på offentlige steder, og systemet genkender ansigter og registrerer højde, køn og etnicitet

Til gengæld har kineserne nu opsat over 170 millioner højteknologiske overvågningskameraer, og i løbet af de næste tre år forventes der at blive installeret yderligere 400 millioner.

⁸⁰ Kameraerne scanner og analyserer automatisk alle, der bevæger sig på offentlige steder, og systemet genkender ansigter og registrerer højde, køn og etnicitet. Information om hver person kan krydstjekkes med andre oplysninger, som nummerplader og hvem personen mødes med.

Ifølge de kinesiske myndigheder har lovlydige borgere intet at være bange for.

⁸⁵ Men FN ønsker alligevel at sætte nogle retningslinjer for, hvordan verdens lande kan bruge data på en måde, der sikrer det enkelte menneske mod statens magt.

Det bliver ikke let. Selv, hvis et land ønsker at sikre anonymiteten, er metoderne til at analysere data blevet så effektive, at det i nogle tilfælde gør det muligt at identificere en person, selvom oplysninger som navn og adresse er fjernet.

⁹⁰ Det skyldes, at data indsamlet over lang tid om en persons færden i hverdagen indeholder dybe mønstre af adfærd.

Derfor bliver det afgørende, hvordan verdens lande vælger at bruge deres datakraft.